

ITS ROLE IN EDUCATING YOUNG PEOPLE BASED ON NATIONAL VALUES

N.Madreymova

Teacher of the Department of cultural activities of the Nukus branch of the Institute of art and Culture of Uzbekistan

+998996383653

Nasiba_Madreymova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14514916>

ARTICLE INFO

Received: 11th December 2024

Accepted: 17th December 2024

Online: 18th December 2024

KEYWORDS

Value, heritage, creativity, national, nation, independence, youth.

ABSTRACT

In this article, educating youth on the basis of national values and restoring them to our national values, customs and traditions will ensure the effectiveness and success of reforms throughout our society.

JASLARDI MILLIY QÁDIRIYAT TIYKARINDA TARBIYALAWDAĞI ORNI

N.Madreymova

Ózbekstan kórkem óner hám mádeniyat instituti Nókis filiali Mádeniyat iskerligi

kafedrası oqıtıwshısı

+998996383653

Nasiba_Madreymova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14514916>

ARTICLE INFO

Received: 11th December 2024

Accepted: 17th December 2024

Online: 18th December 2024

KEYWORDS

Qádiryat, miyraslar, dóretiwshilik, milliy, millet, gárezsizlik, jaslar.

ABSTRACT

Bul maqalada jaslarđı milliy qádiriyat tiykarında tárbiyalaw hám olardı Milliy qádiriyatlarımız, úrp-ádet hám dástúrlerinemizdi qayta tikleniwi hám jáne de rawajlanıwı jámiyetimiz miqiyosidagi reformalar natiyjeliligin, muvafaqqiyatini támiyinleydi ruwxıy bárkámal, bilimli, ruhan sergek, jańasha pikirlew qábiyetine iye insanǵana gárezsizlik hám rawajlanıw jolin sharapatlı menen otaw aladı.

Ǵarezsizlik jıllarında jıldam qádemler menen ruwxıy turmısımızǵa kirip kelip, sanamızda ornaǵan eki sóz - bul “miyraslar” hám “qádiryat” bolıp tabıladı. Milliy qádiriyatlarımız, úrp-ádet hám dástúrlerimizdi qayta tikleniwi hám jáne de rawajlanıwı jámiyetimiz kólemindegi reformalar natiyjeliligin, tabıslı támiyinleydi, sebebi ruwxıy bárkámal, bilimli, ruhan sergek, jańasha pikirlew qábiyetine iye insanǵana gárezsizlik hám rawajlanıw jolin sharapatlı jol menen óte aladı. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev aytıp otkenleri sıyaqlı, “Xalqımızdıń áne sonday bay tariyxıy, ilimiy, manawiy miyrasın hár tárepleme úyreniw, jahan pútkil puqarasına keń tanıstırıw, eń áhmiyetlisi islam dininiń túp adamgershilik mánisin tereń ashıp beriw maqsetinde biz “nadanlıqqa qarsı aǵartıwshılıq” menen gúrespekshimiz”. Sonnan kelip shıǵıp aytıw kerek, xalqımızdıń mádeniy miyrasları, joqarı ruwxıy qádiriyatların tereń hám hár tárepleme úyrenip, olardı gárezsiz jurtıımızda jasawshı hár bir insanniń sanasına sıńırıw,

ásirese jetkinshekti ruwxıy jetik, milliy gárezsizlik ideyaları ruwxında tárbiyalaw, olardı pidayı kisiler etip qalıplestiriw eń aktual máselelerden biri bolıp qalaberedi.¹

Mına nárseni ayrıqsha atap ótiw kerek, ullı tıp babalarımız, jáhán pání hám mádeniyatına ózleriniń dóretiwshilikleri menen kútá úlken úleslerin qosqan ullı watanlaslarımız mádeniy miyrasların úyreniw, bul miyraslardan jaslardı tálimtarbiyalaw processinde paydalanıw da kúnniń tiykarǵı máselelerinen bolıp tabıladı. Ullı oyshıllar tárepinen tereń ilimiy tiykarlanǵan ilimiy ideya hám táliymatlar tek olar jasap dóretiwshilik etken dáwir ushıngana emes, bálki keleshekti aldınan boljaw, tábiyiy, social hám waqıya hám processlerdi aldınan aytıp bere alıw kózqarasınan da bahasız bolıp tabıladı.

Oyshıl babalarımızdıń ilimiy-filosofiyalıq táliymatları tar milliy qabıqqa oralıp qalǵan emes, bálkim milliy, ulıwma insaniylyq, ulıwma dunyalıq áhmiyetke iye bolǵan táliymatlar bolıp tabıladı. Taǵı sol zat dıqqatqa ılayıq, Shıǵıs oyshıllarınıń derlik hámmesi óz dáwirniń derlik turmısı orayında boldı, ámeliy jumıslarda aktiv qatnas etiwdi, elim, xalqim, jurtım dep jasawdı. Bul olardıń haqıyqıy kámal insan, barkedal shaxs, otin patriot, xalqshıl hám ullı oqımısılı ekenliklerinen dárek beredi. Atap ótiw kerek, ruwxıylyq, milliy hám ulıwma insaniylyq qádiriyatlar mashqalası, olardıń jámiyet turmısında tutqan ornı hám roli haqqındaǵı pikirlerdi Farabiy, Ibn Sina, Beruniy, Burhoniddin Marg'ioniy, Abu Mansur Moturudiy, Ahmad Yassawiy, Abdulxoliq G'ijduvoni, Najmiddin Kubro, Bahouddin Naǵıshband, Alp Mahmud, Alisher Nawayı, Babur sıyaqlı oyshıllarımızdıń iskerliginen kóplegen kelitiriw múmkin.

Jaslardı milliy gárezsizlik ideyaları ruwxında, milliy qádiriyatlarımız tiykarında barkedal insan etip tárbiyalaw sıyaqlı bas maqsetten kelip shıǵıp, tálim-tárbiya processinde tómendegi wazıypalardı ámelge asırıw kerek:

- milliy qádiriyatlar mánisin túsindiriw, olardıń ulıwma insaniylyq qádiriyatlar sistemasındaǵı ornın kórsetiw;
- milliy hám ulıwma insaniylyq qádiriyatlardıń jámiyet rawajlanıwındaǵı ornın kórsetip beriw;
- ullı watanlaslarımız, islam dini rawajlanıwına úlken úles qosqan muhaddis hám sháriyat huqıqtanıwshısılardıń dóretiwshiliginde qádiriyatlar máselesin kórsetip beriw;
- sufizm rawajlanıwına úlken úles qosqan babalarımız iskerligi hám ilimiy miyraslarında qádiriyatlardıń ornın kórsetiw.

Milliy qádiriyatlar máselesinde bir táreplemelikke jol qoymaw, bir tárepke pát berip ekinshi táreptiń zárúrligini umitıw ruwxıy - bilimlendiriw tárbiyaǵa zálel keltiriwi múmkin.

Tiykarınan milliy qádiriyatda xalıqtıń mıń jıllıq tájiriybesi, isenimi, árman -tilekleri, adamgershilik hám patriotlıq tiykarları kórsetilgen bolıp tabıladı. Sonıń ushın olar arasındaǵı teń salmaqlılıqtı buzıw zárúrli áhmiyetke iye esaplanadı. Álbette, milliy hám ulıwma insaniylyq qádiriyatlar arasında arnawlı bir salıstırmalı parq saqlaǵan halda olardı ulıwma maqset jolında pútin dúnyaǵa kózqarastı ózinde bildiretuǵın keń mánistegi ruwxıy - bilimlendiriw qural dep qaraw zárúr. Jaslardı sanasına milliy hám ulıwma insaniylyq qádiriyatlardı tek "túsiniq", "princip" retinde emes, bálki olardı tárbiyalıq programma retinde, yaǵnıy xalqni eski basqarıw princıpı tárbiyası, oylaw tárizi, ideologiyasınan qutqarıw, bazar

¹ Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yolimizni qatıyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T.: "O'zbekiston" 2017 yil 468 - bet

qatnaslarina tiykarlangan demokratiyalıq qádiriyatlardı úgit-násiyatlawğa baǵdarlangan bolıp tabıladı. Jańa ideya puqaralarda kóbirek erkin, ǵárezsiz ań, oylaw tárizi, individual isbilermenlik, isbilermenlik iskerligin rawajlandırıwǵa qaratılǵandır.

Milliy hám ulıwma insanıylıq qádiriyatlar jaslardı hám ulıwma xalqımızdı xalqni bilimli etiwge qaratılǵan bolıp tabıladı. Olar milletti tariyxıy birlik retinde rawajlanıwına, o'zligini ańǵarıw processinde kútá úlken áhmiyet kásip etip, kúshli bilimlendiriwge tiyisli hám tárbiyalıq qural, princip bolıp tabıladı. Jaslardı milliy hám ulıwma insanıylıq qádiriyatlar tiykarında tárbiyalawdıń taǵı bir ózgesheligi adam óz iskerligin psixik tınıshsızlanıw, sezim-sezime emes, bálki aqıl -aqıl, ılım, oylaw, ruwxıylıq, bilim, tolerantlıq tiykarına qurıwǵa shaqırıq etedi.

Ol mánis-mazmunı, múddáhá-maqsetine kóre milliy, dúnyalıq, zamanagóy, demokratiyalıq xarakterge iye ruwxıy-bilimlendiriw hám etikalıq, tárbiyalıq programma bolıp tabıladı.

Onıń milliyliǵı mámleket mánisi hám dárejesinde bolıp, mámleketimizdegi barlıq millet hám elat wákılleriniń ulıwma máplerin bildiredi. Ol jaǵdayda social, dúnyalıq mánis-mazmun hám jónelis hám de milliy mápler ústin turatuǵın bolıp tabıladı. Onıń demokratiyalıq xarakter hám baǵdarı etnik hám diniy toparlardıń tolerantlıǵı, múlkshiliktiń túrli-tumanlıǵı, siyasiy partiyalardıń teń haqılılıǵına tiykarlanganlıǵında bolıp tabıladı. Oqıwshı hám student-jaslarǵa milliy qádiriyatlar haqqında túsiniq hám bilimler beriwde olar iyelep atırǵan ılımlardıń insannıń ómirindegi mo"jizakor kúshi haqqında bólek toqtalıw zárúr. Ahmad Yugnakiydiń "İlmsiz jiliksiz suyek bolıp tabıladı, suyekke jilik, er kisige ılım kerekdir", "Ílim baxıt hám ıǵbalǵa jetkizedi" degen pikirlerinen qádiriyatlar tiykarında tárbiyalaw processinde, jaslardı milliy ǵárezsizlik ideyaları ruwxında, ideyalogiya hám ideologiyalıq tárbiyada orınlı paydalanıw múmkin.²

Tárbiyamızda adamdı aqlǵa ǵana emes, bálki kewili, júregi, hújdanı da basqarıwdı mudami uqtiriwimiz' zárúr. "Kewil ilmi, bul paydalı kimdir, ol nabiylar hám Elshiler ilmi bolıp tabıladı...". Bul pazıyletlerdi tárbiyanıń barlıq iskerlik tarawlarında, ásirese, jaslardı ideologik hám ideologiyalıq tárbiyasına sınırıwdı ámeliy jolǵa qoyıw kerek.

Tárbiyada isendiriw usılı úlken orın tutadı. Tárbiya tek arnawlı bir sóz, túsiniqler jıyındısı formasında berilmeytuǵın, bálki janlı turmıstan alınǵan ámeliy misallar arqalı beriliwi zárúr. Adamlardıń jeke, shańaraqlıq turmısınan misallar keltiriw arqalı jaslarǵa nátiyjeli tásir etiwı múmkin. Sonday eken, tárbiyada jaslarǵa milliy qádiriyatlar, olardıń hár bir jámiyet aǵzası turmıs formasındaǵı ornı haqqında anıq, konkret misallar, ámeliyat, ibrat, úlgi kórsetiw milliy qádiriyatlar tiykarında tarbiyalawdıń taǵı bir faktori bolıp tabıladı.

Álbette, jaslardı milliy qádiriyatlarǵa súyene otirip, olar tiykarında tárbiyalawdıń kóplegen faktorları haqqında sóylew múmkin. Milliy qádiriyatlar tiykarında tárbiyalaw uzaq dawam etetuǵın process bolıp tabıladı.

Juwmaq retinde sonı keltiriw kerek, qádiriyatlar, milliy qádiriyatlardıń rawajlanıw processleri hám nizamlıqların puqta úyrenbesten hám ózlestirmesten házirgi waqıtta jáhán tsivilizatsiyasiga, mádeniyatına "tegis" qosılıp ketiw, puqaralıq, adamgershilikli jámiyetin qurıw qıyınshılıqlı.

² Norboev A. G'oyalar targ'ibotida tushunchalar munosabati . Milliy istiqlol g'oyasi targ'ibotining ilmiy asoslari. –T.: 2002.. –44 bet

Sebebi milliy qádiriyatlar ózinde adamgershilik, patriotliq, tolerantlik siyaqlı bir qansha ulıwma insaniylıq qádiriyatlardı da sáwlelengenlestirgen bolıp, kóp ásirler dawamında kisilararo qatnasda qáliplesken adamiylik qasiyetleri, joqarı pazıyletleri, milliy hám ulıwma insaniylıq etikalıq normalarnı óz ishine alǵan. Sol sebepli, sonday eken, úlkemimizde jasap dóretiwshilik etken oyshıl ilimpazlar, dinge alımları hám ullı ulamalardıń milliy qádiriyatlarǵa bergen itibarı, pántleri, ibratimiz hám hikmetli sózlerdi úyreniwge itibardı jáne de kúsheytiw kerek.

Prezidentimiz gárezsizligimizning ruwxıy-etikalıq negizleri tuwrısında toqtalıp, bul negizler ulıwma insaniylıq qádiriyatlarǵa sadıqlıq ; xalqımızdıń ruwxıy miyrasların bekkemlew hám rawajlandırıw ; insannıń óz múmkinshiliklerin erkin kórinetuǵın qılıwı,watanparwarlıq ekenligin kórsetip ótkenler.³

References:

1. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yolimizni qatıyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T.: "O'zbekiston" 2017 yil 468 – bet
2. Norboev A. G'oyalar targ'ibotida tushunchalar munosabati. Milliy istiqlol g'oyasi targ'ibotining ilmiy asoslari. –T.: 2002 –44 bet
3. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yolimizni qatıyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T.: "O'zbekiston" 2017 yil 460 – 468 betlar

³ Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo'limizni qatıyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T.: "O'zbekiston" 2017 yil 460 – 468 betlar